

PERSONALIA

PACS numbers: 01.60.+q

До 70-річчя академіка НАН України О. М. Івасишина

8 листопада 2016 р. виповнилося 70 років видатному вченому в галузі фізики металів і фізичного матеріалознавства Заслуженому діячу науки і техніки України (1998 р.), академіку НАН України (2003 р.) Орестові Михайловичу Івасишину.

Народився Орест Михайлович у сім'ї службовця 8 листопада 1946 р. у селі Микитинці (нині Івано-Франківської міськради) на Івано-Франківщині. Середню школу він закінчив у 1962 р. із золотою медаллю і того ж року вступив до Львівського політехнічного інституту. Дипломну практику студент Орест Івасишин проходив у 1968 р. в Інституті металлофізики АН УРСР. Виконуючи дипломну роботу, виявив хист до науково-дослідної роботи. У 1969 р. він закінчив з відзнакою Львівську політехніку, одержав диплом за фахом «фізика металів» і прибув до Києва для навчання в аспірантурі Інституту металлофізики АН УРСР.

Відтоді й понині всю наукову біографію Ореста Михайловича пов'язано з Інститутом металлофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України, в якому він пройшов шлях від студента-практиканта й аспіранта до академіка НАН України та директора Інституту.

У 1973 р. О. М. Івасишин під керівництвом академіка АН УРСР В. Н. Гріднева та на той час к.т.н. С. П. Ошкадьорова захистив дисертацію на тему «Дослідження фазових і структурних перетворень при швидкісному нагріванні сталей з нерівноважною структурою» та здобув науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

Згодом коло наукових інтересів науковця істотно розширилося. Його докторську дисертацію «Механізм і кінетика фазових і структурних перетворень у титанових сплавах, підданих терміч-

ному зміцненню з використанням підвищених швидкостей нагрівання» було успішно захищено у 1987 р. Здобувши науковий ступінь доктора технічних наук зі спеціальності «01.04.07–фізика твердого тіла», Орест Михайлович присвятив себе на довгі роки розвитку титанової тематики і став лідером у цьому науковому напрямі в Україні та й у світі.

У 1989 р. було сформовано відділ фізики міцності і пластичності неізотропних стопів, який О. М. Івасишин успішно очолював протягом 25 років. У 1990 р. його було призначено заступником директора з наукової роботи. На цих посадах Орест Михайлович повною мірою проявив свій талант вченого, педагога й організатора. Він став ініціатором і керівником багатьох комплексних програм і міжнародних проектів, зробив вагомий внесок у започаткування та розвиток нових наукових напрямів в Інституті, становлення його як провідної наукової установи в області фізики металів на міжнародній арені.

Продовжуючи справу свого вчителя академіка АН УРСР В. Н. Грінєва, Орест Михайлович Івасишин майже 50 років присвятив розв'язанню фундаментальних і прикладних проблем у галузі фізики твердого тіла, фізики металів та фізичного матеріалознавства. Новаторськими дослідженнями він зробив вагомий внесок у вітчизняну та світову науку. Дослідницька діяльність О. М. Івасишина пов'язана з реалізацією передових ідей із використанням експериментальних можливостей сучасної фізики в дослідженні фазових і структурних перетворень у металах і стопах за істотно нерівноважних умов. Разом з колегами він вивчає їх вплив на еволюцію мікро-, нано- та мезоструктурних параметрів і тим самим на макроскопічну поведінку конструкційних і функціональних металічних матеріалів. Теоретичні та експериментальні дослідження Ореста Михайловича заклали підґрунтя нового наукового напрямку — фізики високоміцних метастабільних структурних станів у неізотропних стопах. Учений встановив низку нових концептуальних закономірностей перебігу фазових перетворень в особливих термодинамічних умовах і на цій основі запропонував принципово новий підхід до розв'язання проблеми зміцнення, який ґрунтується на використанні контрольованої субмікронеізотропності твердих розчинів. Праці Ореста Михайловича набагато випередили аналогічні дослідження закордоном, забезпечивши чільне місце вітчизняного фізичного металознавства у світі.

У 2011 р. академік НАН України О. М. Івасишин був обраний директором Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України. На цій посаді в нинішній непростий для наукової діяльності в Україні час Орест Михайлович, маючи великий досвід наукової, педагогічної та науково-організаційної роботи, втілює в

життя передові ідеї щодо організації наукових досліджень в Інституті, підготовки наукових кадрів, розробки та впровадження у виробництво нових матеріалів і технологій. Дбаючи про реалізацію наукових здобутків Інституту на практиці, О. М. Івасишин ініціював і підтримав реформування групи з комерціалізації результатів наукових досліджень, виведення на новий рівень роботи з патентно-ліцензійної діяльності та створення в Інституті сучасного виставкового центру, де широко представлено матеріали з історії створення Інституту, визначні результати й інноваційні розробки його науковців. Ним введено демократичні принципи керівництва, активізовано роботу директорату, академічної групи, наукових семінарів і наукових зборів ІМФ.

Очолюваний Орестом Михайловичем науковий колектив досяг найвищих у світі параметрів міцності титанових стопів і розробив фізичні основи відповідних технологій оброблення та виробництва. Цей загально визнаний світовою науковою спільнотою факт знайшов своє підтвердження у тому, що під керівництвом академіка О. М. Івасишина було виконано низку міжнародних науково-дослідних проектів спільно з науковими установами США, Німеччини, Канади, Великої Британії, а також договорів на замовлення вітчизняних і зарубіжних компаній-виробників і споживачів титанових сплавів. Це, передусім, — АНТК ім. О. К. Антонова, ВО «Південмаш», Запорізький титано-магнієвий комбінат в Україні, а також TIMET, Air Force Research Laboratory й «ADMA Products Inc» у США.

Значну увагу Орест Михайлович приділяє економічним аспектам наукових розробок, запропонованих ним для впровадження. Одним з останніх прикладів такого підходу є запатентована в Україні і США економічно ефективна технологія виробництва деталей з титанових стопів методом порошкової металургії з використанням наводненого титану для потреб автомобільної і авіаційної промисловості та інших галузей.

Праці вченого добре відомі науковій громадськості. Він є автором понад 310 наукових праць, зокрема 6 монографій, має 36

винаходів і патентів. Орест Михайлович неодноразово виступав з доповідями на міжнародних наукових конференціях, входив до складу їхніх оргкомітетів. О. М. Івасишин є головним редактором міжнародного науково-технічного журналу «Металлофізика и новейшие технологии» та оглядового наукового журналу «Успехи физики металлов» (Україна). Він — член редколегії часописів «Космічна наука та технологія», «Наука та інновації», «Вопросы атомной науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение» (Україна), а також «Materials Technology» (Велика Британія) і «Advanced Performance Materials» (США).

О. М. Івасишин успішно поєднує наукову діяльність і науково-організаційну роботу. Протягом багатьох років він є членом бюро Відділення фізики і астрономії НАН України, а протягом 1998–2003 рр. був заступником академіка-секретаря Відділення. Наразі Орест Михайлович Івасишин є головою Наукової ради при Відділенні з проблеми «Фізика металічного стану», членом Координаційної ради пріоритетного напрямку «Нові речовини та матеріали», Міжнародного титанового комітету.

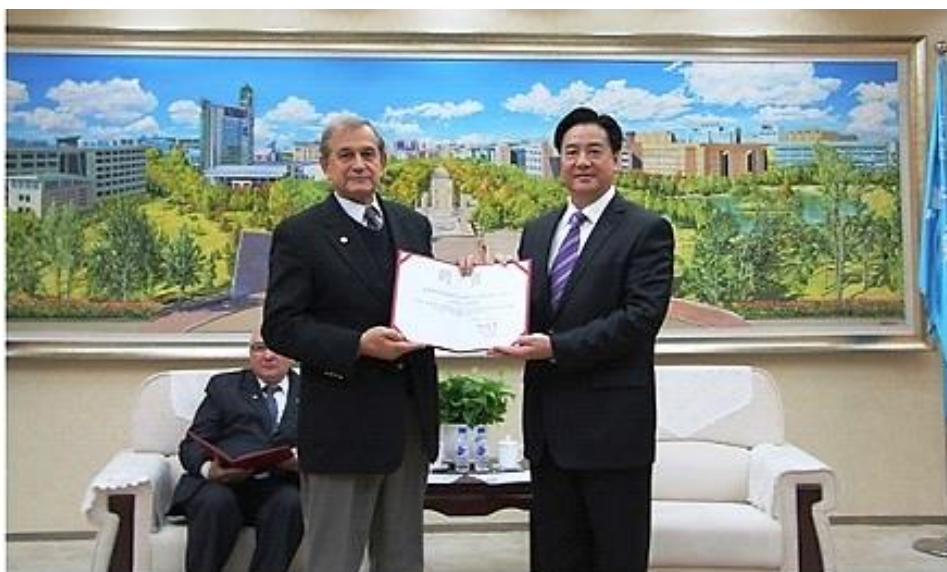
За рекомендацією Міністерства освіти і науки України та Національної академії наук України у 2002–2004 роках О. М. Івасишин працював експертом Фізико-технічного комітету НАТО і своєю діяльністю в цій організації активно сприяв розширенню міжнародного співробітництва українських вчених.

Орест Михайлович щиро дбає про майбутню наукову зміну, залучаючи до дослідницької роботи найбільш здібну молодь. Протягом багатьох років О. М. Івасишин був професором кафедри фізики металів фізичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серед його учнів — 10 кандидатів і 3 доктори наук.

Наукову, науково-організаційну, педагогічну діяльність О. М. Івасишина було належним чином відзначено науковою спільнотою Національної академії наук України: у 2000 р. він був обраний членом-кореспондентом НАН України, а у 2003 р. — дійсним членом НАН України.

Академік НАН України О. М. Івасишин був удостоєний премії АН УРСР ім. К. Д. Синельникова за видатні роботи в галузі фізики (1987 р.), Державних премій України в галузі науки і техніки (1993 та 2005 рр.), а також Премії Президентів Академій наук України, Білорусі та Молдови (2002 р.).

Він був обраний почесним професором Національного університету нафти і газу (2005 р.), почесним професором Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2012 р.), є членом ради директорів Міждержавної асоціації «Титан», а від жовтня 2016 р. — почесним професором Цзілінського уні-

верситету (Китайська Народна Республіка).

Наукова, науково-організаційна, педагогічна діяльність Ореста Михайловича Івасишина є яскравим прикладом успішного поєднання таланту, високої працездатності, відповідальності та відданого служіння народу України.

Ми сердечно вітаємо Ореста Михайловича з ювілеєм і зичимо йому міцного здоров'я, просвітительської наснаги, творчого натхнення і довголіття, подальших успіхів у праці на користь України і світової науки та щастя.

Редакційна колегія